

Joh. Bolman

Een auto-adventief?

Begin september fietste ik op een zonnige dag zoals de zomer 1969 er ons zoveel schonk, van Amsterdam-Zuid naar West, op weg naar een van mijn adventieventer-reinen, die ik geregeld bezoek. Zolang je de stad nog niet uit bent, is er weinig gelegenheid tot beoefening van de floristiek; het drukke verkeer eist alle aandacht op. Niettemin had ik op genoemde morgen reeds in de stad zelf een bijzondere botanische belevenis. Toen ik nl. het Frederik Hendrikplein omfietste en de Nassaukade naderde, viel mijn oog plotseling op de voet van een lichtmast, waar een plant van ca. 1 meter hoog met talloze roodbruine bloemhoofdjes stond. Tot mijn grote verbazing bleek het een prachtig exemplaar van de Grote pimpernel (*Sanguisorba officinalis* L.) te zijn!

Het geslacht Pimpernel, behorende tot de Rozenfamilie, is in ons land met twee soorten vertegenwoordigd, nl. de Kleine pimpernel (*Sanguisorba minor* Scop.) en genoemde Grote pimpernel. De 'kleine' is vrij algemeen op zandige grasgrond in het Krijt- en in het Fluviatiele district, zomede in de duinen om Haarlem. In 'Natura' van sept. '69 kunt U over deze soort diverse bijzonderheden nog eens nalezen (artikel van C. Groot: Even de duinen in). De schrijver besprak daarbij niet de groenachtige ronde bloemaren, waarin bovenaan vrouwelijke bloemen met penseelvormige stempels, onderaan mannelijke met veel lange, neerhangende meeldraden en in het midden vaak 2-slachtige bloemen staan.

De Grote pimpernel heeft als regel meer langwerpige bloemaren, die fraai roodbruin zijn; alle bloemen hierin zijn tweeslachtig, dus met meeldraden en met (in dit geval) knopvormige stempels. Deze soort is veel

De Grote pimpernel bij de lichtmast.

zeldzamer. De flora noemt: vochtige graslanden langs Maas, Nieuwe Merwede, Waal, Ov. Vecht, ook N.W. Overijsel en Salland, alsmede de noordrand van en langs beken in het Kempense district. Ik herinner me o.a. een zeer rijk voorkomen in de buurt van Blauwe Hand (N.W. Overijsel).

Je vraagt je natuurlijk bij zo'n vondst, volledig tussen de bebouwing van een grote stad - het enige nabije groen zijn wat straatbomen en het Fred. Hendrikplantsoentje - af: 'hoe komt zo'n ding daar nu?' Oberdorfer vermeldt bij de Grote pimpernel, die in het Duits de aardige naam van 'Grosser Wiesenknopf' draagt: windverspreiding. Ik acht het echter nauwelijks mogelijk, dat de plant langs de z.g. anemochore weg op deze plek terecht kon komen; de natuurlijke standplaatsen liggen voor de vrij zware vruchtjes m.i. veel te ver weg.

Ik peinsde over een andere oplossing: anthropochore verspreiding, dwz. door de méns. Langs het Fred. Hendrikplein parkeren vele aanwonenden hun auto's. Het lijkt niet ondenkbaar dat een omwonende autobezitter zonder het te weten enkele vruchtjes van een 'echte' vindplaats in zijn wagen heeft meegevoerd; wellicht had hij ook 'ergens' een veldboeket geplukt, waar bij Grote pimpernel zat. Toen de auto daarna een schoonmaakbeurt kreeg, zouden

dan een of meer vruchtjes, b.v. bij het uitkloppen van de voetmatten, terecht zijn gekomen bij de lichtmast, waar nog juist gelegenheid tot kiemen was.

'Maar', zult U zeggen, 'de Grote pimpernel dient toch te groeien op vochtige grond'. Inderdaad kun je de kleine ruimte om een stadse lichtmast daaronder niet rangschikken, zeker niet in deze droge zomer. Doch dan moet U eens denken aan al die auto-wassers op zaterdagmorgen. Die hebben allemaal de neiging, hun emmertje niet zó maar, doch juist bij een boom of paal leeg te gooien! En losse matten, wártegen kun je ze beter uitkloppen? De kans lijkt mij groot, dat onze Grote pimpernel op die manier niet alleen zijn vreemde, doch ook nog de vereiste vochtige standplaats kreeg. Dan zou zelfs het 'Wechselfeuchtigkeitszeiger', dat Oberdorfer als ecologisch kenmerk van de plant geeft, voor de vindplaats nog kloppen, al weet ik wel dat deze term iets meer inhoudt. We hoeven dan nog niet eens te denken aan langs de paal afdruipend regenwater, dat trouwens in deze zomer erg schaars was.

Het zijn allemaal maar veronderstellingen. Wie een betere oplossing weet, mag het in 'Natura' vertellen.

Weer mijn dank aan vriend Booy, die van mijn kleurendia een zwartwitte foto maakte voor het cliché.

Geraadpleegde literatuur:

Heukels-v. Ooststroom. Geïll. Flora v. Nederland.

E. Oberdorfer. Pflanzensoz. Exkursionsflora für Süddeutschland usw.

N.B. Oberdorfer vermeldt 2 variëteiten van de Grote pimpernel:

var. *serotina* met aan 4 kanten duidelijk gevleugelde kelk

var. *montana* met aan 3 kanten duidelijk gevleugelde kelk.

Ik heb later vastgesteld, dat mijn plant de eerstgenoemde variëteit was.

Rectificatie op een rectificatie

Van Michael- Hennig: HANDBUCH DER PILZFREUNDE zijn momenteel alleen de delen I en III leverbaar, II en IV dus niet.

Als eerste is thans deel IV in herdruk, dat vermoedelijk nog dit jaar gereed zal zijn. Daarna zal II wel weer komen.

D. Latenstein van Voorst